

مقدمه

اکثر درختان، بخصوص درختان میوه، اگر تحت شرایط محیطی مناسب بدون دخالت انسان رشد کنند، پس از چند سال تبدیل به درختان و یا درختچه‌های با شاخ و برگ متراکم خواهند شد که چه از نظر میزان و کیفیت باروری و چه از نظر شکل ظاهری مطلوب نخواهند بود. در اینگونه گیاهان شاخه‌ها، مزاحم رشد همدیگر بوده، دچار پیچیدگی‌ها و خمیدگی‌های غیرطبیعی می‌شوند. از طرفی چون، به دلیل پربریگی، نور کافی به داخل تاج گیاه نمی‌رسد که به تدریج برگ‌ها و شاخه‌های میانی تاج خشک شده و از بین می‌روند و تولید گل و میوه محدود به سطح خارجی تاج گشته میزان محصول کم می‌گردد. برای جلوگیری از این امر و ایجاد شکل و حالت مناسب در گیاه، و برای رسیدن به محصول کافی و با کیفیت مناسب، باید آن را مرتباً هرس و به نحو مطلوب تربیت کرد.

هرس

هرس عبارتست از قطع کامل یا جزئی شاخه، ریشه، برگ، گل و میوه به منظور تحت تاثیر قرار دادن و هدایت نحوه رشد و باروری گیاه.

هرس یکی از عملیات مهم باغبانی است و هر باغدار باید وسایل لازم جهت این کار، مانند قیچی باغبانی و آره را همیشه همراه خود داشته باشد، چرا که درختان میوه پیوسته به هرس نیاز دارند. قطع نرک‌ها، پاجوش‌ها، تنه جوش‌ها و ... کارهایی هستند که نمی‌توان به آن‌ها زمان مشخصی قائل شد.

چرا انجام هرس ضروری است؟

موارد زیر بطور خلاصه ضرورت انجام عملیات هرس را روشن می‌سازند:

- ۱- حذف شاخه‌های مزاحم، خشک شده، آفت‌زده، مریض و شکسته جهت حفظ و تامین سلامت گیاه.
- ۲- ایجاد شرایط مناسب جهت ورود نور و هوا به داخل تاج و خلوت ساختن نقاط شلوغ و متراکم آن به منظور ایجاد امکان تولید محصول بیشتر و مرغوب‌تر.
- ۳- ایجاد شکل ویژه در تاج گیاه، این امر به ویژه در میوه‌کاری و نیز در شکل‌سازی گیاهان جهت تزئین باغ و باغچه از اهمیت خاصی برخوردار است.

هرس درختان میوه

PTMP/SK/R&D/A/ Pruning trees03 /29062022

۴- ایجاد تعادل بین شاخ و برگ و ریشه، بخصوص در هنگام نهال کاری و جابجا کردن گیاه، جهت تضمین موفقیت و ایجاد امکان رشد اولیه سریعتر برای گیاه.

۵- جوان ساختن درختان مسن از طریق حذف شاخه‌های پیر و وادار کردن درخت به تولید شاخه‌های جدید جهت بالا بردن قدرت باردهی آن.

۶- جلو یا عقب انداختن باروری گیاه و تنظیم گل‌دهی و ایجاد تعادل بین رشد رویشی و میزان محصول و بالا بردن کیفیت محصول تولید شده.

۷- محدود کردن رشد و کوتاه ساختن گیاه برای تسهیل عملیاتی مانند سمپاشی و برداشت محصول و نیز به دلایل تزئینی.

شکل ۱- هرس درختان میوه

انواع هرس از نظر اهداف آن

۱- هرس فرم (تربیت): که در ۳ تا ۴ سال اول به منظور تنظیم فرم ظاهری روی نهال انجام می‌شود. این مرحله از هرس مهم و ضروری است، چرا که اگر هرس فرم روی درخت میوه انجام نشود، درخت حالت وحشی و غیرقابل کنترل پیدا نموده و انجام هرس باردهی بر روی آن بسیار مشکل خواهد شد.

۲-هرس باردهی: که بعد از هرس فرم جهت ایجاد شاخه‌های بارده، نگهداری آنها، تنظیم میزان محصول و فراهم آوردن شرایط لازم برای تولید محصول با کیفیت مناسب و به مقدار کافی، انجام می‌پذیرد.

انواع هرس از نظر زمان

هرس زمستانه (هرس خشک): این نوع هرس پس از ریزش برگ درختان (شروع خواب نبات) تا قبل از تورم جوانه‌ها انجام می‌شود.

هرس تابستانه (هرس سبز): در دوران رشد و نمو نبات انجام می‌گیرد.

هرس روی قسمت‌های مختلف درخت از قبیل شاخه، ریشه، برگ، پوست، گل و میوه انجام می‌شود، ولی هرس شاخه و آن هم از نوع خشک به دلایلی بین باغداران بیشتر از سایر هرس‌ها مرسوم می‌باشد.

این دلایل عبارتند از:

۱- قابل رویت بودن شاخه‌ها و در دسترس بودن آنها.

۲- وارد آمدن حداقل صدمات به قسمت‌های رویشی درخت.

۳- امکان حذف شاخه‌های خشک و بیمار و آفت‌زده.

۴- آسانی عملیات تربیت.

اصولا هر باغدار باید اطلاعات کافی از نحوه هرس درختان میوه داشته باشد و همیشه به هنگام حضور در باغ دارای اره‌ی کوچک هرس، قیچی باغبانی و چاقوی پیوند باشد. چرا که عمل هرس محدود به زمان خاصی نبوده و نمی‌توان با مراجعه به هرس کار یک یا دو بار در سال نیاز به هرس را برطرف نمود.

منبع

صمدی، عزیز. (۱۳۹۳). هرس درختان سیب. آذربایجان شرقی: سازمان جهاد کشاورزی آذربایجان شرقی

